

Beynəlxalq Təhsil İcmalı

İçindəkilər

- 02. Müəllimlər və valideynlərə dəstək
- 04. Pandemiyadan sonra məktəbə başlamaq
- 06. Pandemiya dövründə elm
- 09. COVID-19 pandemiyası dövründə təhsil

Müəllimlər və valideynlərə dəstək

ABŞ Təhsil Departamentinin təhsil həftəsində keçirdiyi tədqiqatın yekun hesabatında deyildiyi kimi, təlim prosesində pozuntu və format dəyişikliyi məktəbəqədər və ibtidai sinif müəllimlərinin ciddi stress keçirməsi ilə əlaqəlidir. Məsələn, Virjiniyada depressiya barədə məlumat verən məktəbəqədər dövlət məktəblərinin müəllimlərinin sayı pandemiya dövründə iki dəfə artıb. Belə ki, bu hallar məktəbəqədər müəssisələrdə 15 faizdən 33 faizə, uşaq müəssisələrinin müəllimləri arasında isə 20 faizdən 31 faizə qədər yüksəlib. Luiziana və digər ştatlarda çoxsaylı tədqiqatlar zamanı inzibatçıların əksəriyyəti son bir ildə azyaşlı məktəblilərlə işləyən müəllimləri işə götürməkdə və işdə saxlamaqda çətinlik çəkdiklərini bildiriblər.

Tədqiqatçılar məktəb və rayonların rəhbərlərinə məktəbə qayıdan ibtidai sinif şagirdlərinə kömək etmək üçün aşağıdakı əlavə dəstəklərin həyata keçirilməsini tövsiyə edirlər:

Məktəbəqədər və ibtidai sinif şagirdlərinin bacarıq səviyyələrində daha çox uyğunsuzluğun olacağını kompensasiya etmək üçün köməkçi müəllimlərin işə qəbul edilməsi;

Azyaşlı məktəblilərin təməl vərdişlərə yiyələnməsini təmin etmək üçün tədris planının həyata keçirilməsinin sürətləndirilməsi;

Ailələrlə iş birliyi və onların müəllimlərlə daha asan ünsiyyət qurmalarına kömək etmək üçün davamlı virtual görüşlərin keçirilməsi.

Oreqon Dövlət Universitetində psixologiya kafedrasının müdiri və professoru Filip Fişerin sözlərinə görə, tədqiqatlar həm uşaqların, həm də valideynlərin pandemiya dövründə daha yaxın olduqlarını, xüsusilə də valideynlərin evdə şagirdlərə kömək etdiyini üzə çıxarıb. Filip Fişer bununla əlaqədar deyir: "Biz bilirik ki, uşaqlar bir çox cəhətdən kifayət qədər möhkəmdirlər və çətin dövrlərə tab gətirə bilirlər, xüsusilə də onların böyüklər ilə dəstəkləyici və tərbiyəvi münasibətlərə cəlb olunduğu müddətdə bu daha qabarıq şəkildə özünü göstərir. Böyüklər dedikdə, yalnız bioloji ana və ya atanı deyil, həyatlarının təminatçıları və erkən uşaqlıq dövründə onlarla məşğul olan pedaqoqlarla birgə, ünsiyyətdə olduqları insanları nəzərdə tuturam."

Pandemiyanın başlamasından əvvəl 2019-cu ilin iyun ayında ABŞ hökumətinin Hesabat Bürosu Aydaho, Nyu-Hampşir, Cənubi Dakota və Vayominqdən başqa, dövlət məktəbəqədər və ya kiçik məktəbəqədər təhsil proqramını dəstəklədiyini elan etmişdi, lakin onlar maliyyələşdirmə sisteminə görə fərqlənirdilər.

Bağça artıq yalnız rəngli qələmlərdən istifadə və yuxu vaxtı üçün bir yer deyil, o, ciddi təlim müəssisəsidir. Bir şagirdin uşaq bağçasında uğurlu olub-olmaması ibtidai məktəbə və məktəbdənkənar müəssisələrə təsir göstərə bilər. Ancaq bu tədris ilində ibtidai məktəbə gedəcək təxminən dörd milyon uşağın üçdə biri əvvəllər uşaq bağçasına getməmişdir. Odur ki, çoxlarının birinci gündən geridə qalacaqları aydın idi. Bunu nəzərə alaraq Portland, Oreqonda belə şagirdlərin öz həmyaşıdları ilə ayaqlaşmağına kömək etmək üçün yay proqramı hazırlayıblar. Portlandın bir çox yoxsul məktəblərində yerləşən şagirdlərə və onların valideynlərinə üç həftəlik "təcrübə" uşaq bağçası proqramı təklif edilib. İdeya ondan ibarətdir ki, onlar özlərini məktəbdə rahat hiss etsinlər və birinci dərs günündən tədris prosesinə fəal başlamağa hazır olsunlar.

Mənbə: Sparks S.D. (2021). "Pandemiyadan sonra məktəbə başlamaq: azyaşlı məktəblilərin təməl bacarıqlara ehtiyacı".

<https://www.edweek.org/teaching-learning/starting-school-after-the-pandemic-youngest-students-will-need-foundational-skills/2021/06>

Pandemiyadan sonra məktəbə bařlamaq

Müstəqil bir xəbər t řkilatı olan "Education Week"-in (<https://www.edweek.org>) 14 iyul 2021-ci il tarixində "Pandemiyadan sonra məktəbə bařlamaq: azyařlı məktəblilərin təməl bacarıqlara ehtiyacı" adlı məqalə çap olunmuřdur.

Məqalədə pandemiya dövründə 0-8 yař (təxminən 2-ci sinfə qədər) uřaqlar arasında 11 universitet v  müstəqil tədqiqatçı qrupları tərəfindən aparılan m řahid l rin gəldiyi yeni tədqiqat nəticəsinə əsaslanaraq qeyd edilir ki, azyařlı məktəblilər pandemiya dövründə akademik fasil l rd n  n çox əziyyət  k n l r arasındadır v  onsuz da y kl nmis  müəllimlər məktəbə yenidən qayıtmis  řagirdl rl  iř zamanı  t ninlikl rl  qarřılařacaqlar.

16 milli, 45 dövlət və 15 yerli tədqiqat araşdırmasından əldə edilən məlumatlar əsasında hazırlanan hesabatın həmmüəllifi Miçiqan Universitetinin Təhsil Siyasəti Təşəbbüsünün dosenti və fakültə müdiri Kristina Ueyland deyir: "Ən yaxşı şəraitdə belə azyaşlı məktəblilərin təhsili mürəkkəb və çətindir. Pandemiya bu çətinliyi gücləndirdi və azyaşlı məktəblilərlə işləyən müəllimlərin sağlamlığına mənfi təsir göstərdi. Bütün bunlar mövcud kəskin böhranı daha da dərinləşdirir". Hesabatda deyilir ki, məktəblərdə şagirdlərin ümumi sayı ABŞ üzrə təxminən 3% azalsa da, ibtidai siniflərdə şagirdlərin sayının azalması dəfələrlə yüksək ola bilər. Məsələn, ABŞ Təhsil Departamentinin təhsil həftəsində keçirdiyi yeni tədqiqat göstərdi ki, məktəbəqədər yaşlı uşaqların sayı orta hesabla 14 faizdən çox azalıb. Arizona, Kentukki, Nyu-Hempşir və Vaşinqton kimi ştatlar son bir il ərzində məktəbəqədər şagirdlərin üçdə birindən çoxunu itirdilər.

Mart ayından başlayaraq tədqiqatçılar tez-tez evdə qalan sinif və məktəbdənkənar müəssisələrin kiçik yaşlı uşaqlarının TV kanallarını seyretmə vaxtının artdığını müəyyən etdilər. Massaçusetsdəki 5 yaşdan 7 yaşadək uşaqlar arasında aparılan bir araşdırmaya görə, onların 64% televizora, 47% kompüterdəki videolara və 37%-in video oyunlara 2020-ci ilin mart ayına qədərki vaxtdan daha çox

vaxt sərf etdiyi müəyyənləşdirildi.

Ueyland bununla bağlı deyir: "Uşaqlar üçün tam zamanlı formada təhsil şəraitinin təhlükəsiz olmasını təmin etmək üçün lazım olan bəzi zəruri dəyişikliklər sosial bacarıqların öyrənilməsinə və inkişafına kömək etməmişdir. Müəllimlərin çoxsaylı səylərinə baxmayaraq, həm hibrid, həm də məsafədən təhsil uşaqlar, ailələr və müəllimlərin özləri üçün, həqiqətən, çətin idi. Həmçinin bu, təlim müddətini və tədrisin keyfiyyətini əhəmiyyətli dərəcədə azaldır".

2-ci sinif və daha aşağı siniflərdə oxuyan şagirdlərdə həm uzaqdan öyrənmə texnologiyasından istifadə etmə, həm də video dərslər zamanı diqqət yetirmə böyüklər tərəfindən daimi nəzarət və dəstək tələb edir.

Eyni zamanda, fərdi sinif müəllimləri uşaqların əl yumağa, hamam və digər gigiyena ilə əlaqəli işlərə daha çox vaxt ayırdıqları üçün təlimdə narahatlıq olduğunu bildirirlər.

Mənbə: Sparks S.D. (2021). "Pandemiyadan sonra məktəbə başlamaq: azyaşlı məktəblilərin təməl bacarıqlara ehtiyacı".

<https://www.edweek.org/teaching-learning/starting-school-after-the-pandemic-youngest-students-will-need-foundational-skills/2021/06>

Pandemiya dövründə elm

Bu, UNESCO-nun Elm Hesabatı Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Təhsil, Elm və Mədəniyyət Təşkilatı (UNESCO) tərəfindən mütəmadi olaraq nəşr olunan qlobal monitoring hesabatıdır. Hər beş ildən bir bu hesabat sosial-iqtisadi, geosiyasi və ekoloji reallıqların dəyişməsi fonunda milli və regional siyasət mənzərələrindəki son tendensiyaları və inkişafı əks etdirir.

UNESCO-nun Elm Hesabatının “Daha Ağıllı İnkişaf üçün Zamana Qarşı Yarış” adlı 7-ci nəşri BMT-nin 17 Dayanıqlı İnkişaf Məqsədinə çatmaq üçün son tarix olan 2030-cu ilə qədər inkişaf modellərini yenidən nəzərdən keçirməyin vacibliyini əks etdirir.

Hesabatda COVID-19 pandemiyası dövründə dünya ölkələrinin elm və təhsilə diqqəti artırdıqları qeyd olunmuşdur. 2019-cu ildə Çində ilk COVID-19 virusu aşkarlanıb dünya ölkələrinə yayıldıqdan sonra dünya alimləri bu sahədə keçirdikləri təcrübələri və əldə etdikləri nəticələri bir-biriləri ilə bölüşməyə başladılar. 2020-ci ilin yanvarından başlayaraq bu elmi biliklərin mübadiləsi yeni bir mədəniyyətə gətirib çıxardı. Nəticədə dünya alimlərinin 2015-ci ildən sonra ilk dəfə belə böyük miqyasda əməkdaşlığı qeydə alındı. Bir çox ölkələr yaranmış böhranı idarə etmək üçün elm adamlarından ibarət komitələr yaratdılar. Bu onlara COVID-19 pandemiyasını mütəxəssislərin köməyi ilə tez bir zamanda öyrənməyə və yarana biləcək mənfi nəticələri idarə etməyə kömək etdi. Bu elmi komitələrdə olan mütəxəssis alimlər dövlətlərə pandemiya ilə mübarizə üsullarını hazırlayıb təklif etdilər.

Hesabatda əsasən, pandemiya rəqəmsal texnologiyaların həyatımızdakı vacib rolunu bir daha önə

çıxardı. Misal olaraq qeyd olunur ki, Braziliyada pandemiya dövründə 140 tele-səhiyyə və elektron səhiyyə xidməti fəaliyyət göstərməyə başladı. Bu onlayn mərkəzlər COVID-19 xəstələrinə konsultasiya verməyə, xəstənin halını məsafədən öyrənilib dəstək olmağa xidmət göstərirdi. 15 aprel 2020-ci il tarixində isə Braziliya hökuməti bu xidmətin mərkəzdən uzaq rayon və kənd yerlərində tətbiqi ilə əlaqədar qərar qəbul etdi.

Onlayn təhsil tətbiq olunan universitetləri olan ölkələr pandemiya dövründə məsafədən təhsilə keçidə daha tez uyğunlaşa bildilər. Bəhreyn Krallığında yaranan dünyanın ilk virtual universiteti olan Gulf Universiteti və Səudiyyə Ərəbistanının Səudiyyə Elektron Universiteti 8 saat ərzində 22 təhsil kanalı yaradaraq tələbələrə təqdim etdi. Bəzi ölkələr robot və dron texnologiyalarından COVID-19 pandemiyasının yayılmasının qarşısını almaq üçün istifadə etdi. Səudiyyə Ərəbistanında dronlar böyük bazarlarda yüksək bədən hərarəti olan insanları aşkarlamaq üçün istifadə olundu. Ruanda və Qanada Amerika Birləşmiş Ştatlarının Zipline markalı pilotsuz uçan dron aparatları COVID-19 xəstələrindən götürülmüş qan analizlərini elmi tədqiqat mərkəzlərindəki laboratoriyalara daşımaqda istifadə olundu.

Hesabat qlobal səviyyədə akademik nəşrlərdə davamlılıq elminin hələ də əsas olmadığını və inkişaf etmiş ölkələrdə əlaqəli mövzularla bağlı ən çox nisbətdə nəşrlər olduğunu müəyyənləşdirdi. Eyni zamanda, hesabatda qeyd edilən statistik göstəriciyə görə, beş ölkədən dördü hələ də ÜDM-in 1%-dən azını tədqiqat və inkişafa xərcləyir.

*Uşaqqlar üçün təhlükəsiz
onlayn mühitin
yaradılması hələ
də problem olaraq
qalmaqdadır.*

COVID-19 pandemiyası dövründə təhsil

Dayanıqlı İnkişaf üçün Genişzolaqlı çıxış üzrə Komissiya tərəfindən COVID-19 pandemiyasının təhsilə mənfi təsirlərini əks etdirən hesabat hazırlanmışdır. Hesabatda qeyd edildiyi kimi, hazırkı dövrdə uşaq və gənclər əvvəlki illərdən fərqli olaraq daha çox onlayn əlaqədə olurlar. Onlayn mühit uşaqlara təhsil almaq, öyrənmək, oynamaq, ünsiyyət qurmaq öyrətsə də, bu, eyni zamanda, uşaqlar üçün təhlükəli də ola bilər. Onlayn olaraq keçirdikləri zamanın bir hissəsi tədrislə bağlı olsa da, daha çox hissəsi əyləncə, oynamaq və sosial ünsiyyət qurmağa ayrılır. Bu proses böyüklərin nəzarəti olmadan baş verdikdə onlayn mühit uşaqlar üçün təhlükəli olur. Uşaqlar üçün təhlükəsiz onlayn mühitin yaradılması hələ də problem olaraq qalmaqdadır.

Əlavə olaraq, Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Uşaq Fondu (UNICEF) xəbərdarlıq edir ki, COVID-19 pandemiyası səbəbindən 5 yaşından kiçik uşaqların ölüm sayında 1,2 milyon artım ola bilər.

Birləşmiş Millətlər İnkişaf Proqramının (UNDP) ümumi proqnozuna görə isə, COVID-19 pandemiyası səbəbindən dünya əhalisinin artımı İnsan İnkişafı İndeksinə əsasən 1990-ci ildən sonra ilk dəfə əsaslı şəkildə aşağı düşəcək. Buna görə də global genişzolaqlı icma və tərəfdaşların (broadband community and partners) global birliyə müsbət töhfələrinin maksimum dərəcədə artırılması əhəmiyyətlidir və bu danıla bilməz.

Bu genişzolaqlı ekosistemin cəmiyyətdə və iqtisadiyyatda müsbət rol oynamaq imkanı var. Bu təkə infrastrukturun, qurumların və sistemlərin gücləndirilməsi yox, həmçinin COVID-19 pandemiyasının yaratdığı çətinliklərin aradan

qaldırılması, eyni zamanda, dünyanın gələcək fəlakətlərə hazırlıqlı olması deməkdir. Mövcud vəziyyətin genişzolaqlı şəbəkə ilə yenidən qurulması, gələcəkdə baş verəcək zərblərə qarşı hazırlaşmaq yeni normalın bir hissəsidir. Bura həmçinin rəqəmsal infrastruktur və pandemiya qarşı addımlar, pandemiya sonrası bərpa və möhkəmləndirmə prosesi də daxildir.

Bu misli görünməmiş global pandemiya və onun yaratdığı çətinliklər ölkələr arasındakı və ölkələrdəki bərabərsizlikləri, genişzolaqlı internet bağlantısına universal çıxışın əldə edilməsinin vacibliyini, davamlı inkişafı, iqtisadi artımı, ətraf mühitin davamlılığını və sosiallaşmanın hamı üçün nə qədər vacib olduğunu bir daha ortaya çıxardı.

COVID-19 pandemiyasının yaratdığı vəziyyət Genişzolaqlı Komissiyaya bir daha imkan verdi ki, insanların inkişafındakı informasiya və kommunikasiya texnologiyalarının (İKT) rolunu bütün dünya ictimaiyyətinə bir daha göstərə bilsin.

Bu onu göstərir ki, bütün dünyada Dayanıqlı İnkişaf Məqsədlərinə çatmaq, əsas səriştlərə yiyələnmək və onları tətbiq etmək üçün genişzolaqlı əlaqələrə ehtiyac olacaqdır.

